

Maskinorienterad Programmering 2011/2012

Assemblerprogrammering för MC68HCS12

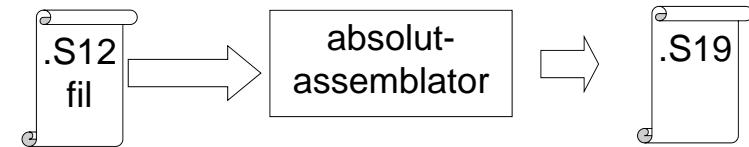
Ur innehållet:

- Assemblatorn, assemblerspråk
- Ordlängder och datatyper
- Tilldelningar, binära operationer
- Registerspill, permanenta och tillfälliga variabler
- Programkonstruktioner i assemblerspråk
- Subrutiners parametrar och returvärden
- Kodningsexempel och exekveringstidsanalys

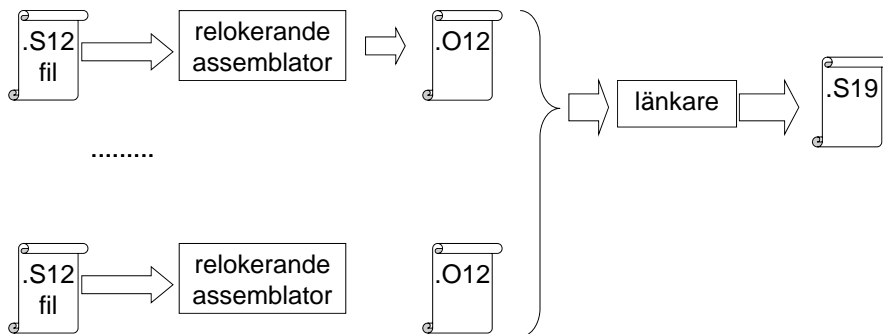
Absolut assemblering

All källtext assembleras samtidigt och alla referenser löses upp omedelbart.

Resultatet är en "bild" av program/minne färdig att överföras till måldatorn.

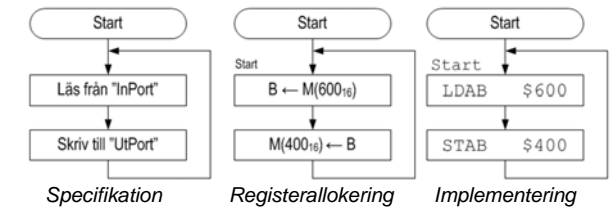

Relokerande assembler

Källtexter assembleras till ett "objektformat" med symbolisk representation av adresser.
Vid "länkningen" ersätts den symboliska informationen med absoluta adresser

Assembler-programmets struktur; exempel


```

; Programmet läser från en inport och kopierar till en utport
InPort    EQU    $600
OutPort   EQU    $400
ORG       ORG    $1000

Start:
        LDAB    InPort    ; Läs från inporten...
        STAB    OutPort   ; Skriv till utporten
        BRA     Start     ; Börja om...
  
```

Symbolfält, blankt eller kommentar	Instruktion (mnemonic) eller assembler-direktiv	Operand(er) till instruktion eller argument till direktiv	Eventuell kommentarstext
--	---	---	--------------------------

Fälten separeras med blanktecken, dvs "tabulatur" eller "mellanslag".

Assemblerspråkets element

ALLA textsträngar är "context"-beroende

"**Mnemonic**", ett ord som om det förekommer i instruktionsfältet tolkas som en assemblerinstruktion ur processorns instruktionsuppsättning. Mot varje sådan mnemonic svarar som regel EN maskininstruktion.

"**Assemblerdirektiv**" ("Pseudoinstruktion"), ett direktiv till assemblern.

Symboler, textsträng som börjar med bokstav eller _. Ska bara förekomma i symbol- eller operand-fälten

Direktiv och mnemonics är inte "reserverade" ord i vanlig bemärkelse utan kan till exempel också användas som symbolnamn

Ett (dåligt) exempel...

```

                ORG    $1000
BRA            LDAA   ADDA
                ADDB  LDAA
                BRA   BRA
RMB           EQU   1
EQU           EQU   2
ADDA          EQU   EQU
LDAA          RMB   RMB
    
```

Syntaktiskt korrekt men extremt svårläst på grund utav illa valda symbolnamn...

Ett bra exempel...

```

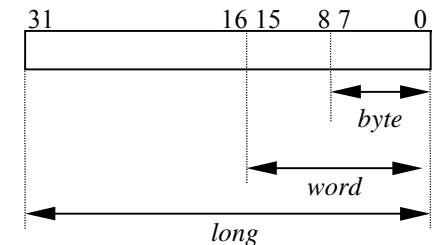
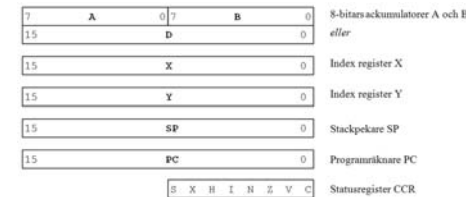
                ORG    $1000
main:          JSR    init
main_loop:    JSR    read
                JSR    ...
                ---
                BRA   main_loop

init:         ---
init_0:      RTS

read:        ---
read_loop:
read_exit:   RTS
    
```

Symbolnamnen väljs så att sammanblandning undviks. Undvik också generella symbolnamn som exempelvis LOOP

CPU12, ordlängder och datatyper

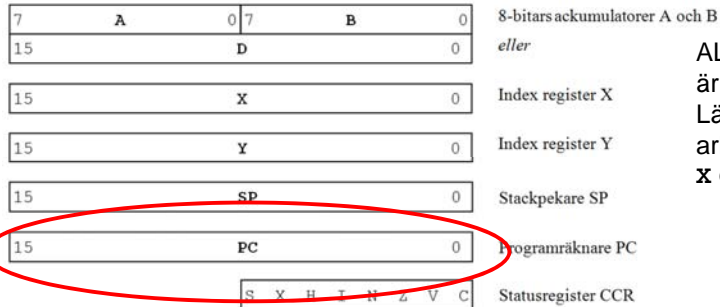


```

char    c;    /* 8-bitars datatyp, storlek byte */
short   s;    /* 16-bitars datatyp, storlek word */
long    l;    /* 32-bitars datatyp, storlek long */
int     i;    /* 16-bitars datatyp, storlek word */
    
```

Lämpliga arbetsregister för **short** och **int** är D och för **char** B
32 bitars datatyper ryms ej i något enstaka CPU12-register.

```
char *cptr;    /* pekar på 8-bitars datatyp */
short *sptr;  /* pekar på 16-bitars datatyp */
int *iptr;    /* pekar på 32-bitars datatyp */
```


ALLA pekartyper är 16 bitar
Lämpliga arbetsregister är X eller Y

Tilldelningar

Assemblerspråk:

kan kodas på flera olika sätt, exempelvis:

Pseudo språk:

```
char variable;
variable = 1;
.....
short variable
variable = 1;
```

```
variable RMB 1
1) MOVB #1,variable
2) LDAB #1
   STAB variable
3) LDAA #1
   STAA variable
.....
variable RMB 2
1) MOVW #1,variable
2) LDD #1
   STD variable
```

Addition av 8-bitars tal

Pseudo språk:

```
char ca,cb,cc;
...
ca = cb + cc;
```

Assemblerspråk:

```
ca RMB 1
cb RMB 1
cc RMB 1
...
LDAB cb ; operand 1
ADDB cc ; adderas
STAB ca ; skriv i minnet
```

Addition av 16-bitars tal

Pseudo språk:

```
short sa,sb,sc;
...
sa = sb + sc;
```

Assemblerspråk:

```
sa RMB 2
sb RMB 2
sc RMB 2
...
LDD sb ; operand 1
ADDD sc ; adderas
STD sa ; skriv i minnet
```

Addition av 32-bitars tal

Assemblerspråk:

```

la    RMB    4
lb    RMB    4
lc    RMB    4
...
LDD   lb+2   ; minst signifikanta "word" av b
ADDD  lc+2   ; adderas till minst signifikanta "word" av c
STD   la+2   ; tilldela, minst signifikanta "word"
LDD   lb     ; mest signifikanta "word" av b
ADCB  lc+1   ; adderas till låg byte av mest signifikanta
        ; "word" av c
ADCA  lc     ; adderas till hög byte av mest signifikanta
        ; "word" av c
STD   la     ; tilldela, mest signifikanta "word"
    
```

Pseudo språk:

```

long la,lb,lc;
...
la = lb + lc;
    
```

Kodförbättringar, framför allt för byte-operationer

Pseudo språk:

```

char ca,cb;
...
ca = ca + 1;
    
```

```

cb = cb - 1;
    
```

Assemblerspråk:

```

ca    RMB    1
cb    RMB    1
...
LDAB  ca
ADDB  #1
STAB  ca
    
```

eller

```

INC   ca
...
DEC   cb
    
```

Registerspill

Delresultat kan sparas på stacken vid evaluering av uttryck där processorns register inte räcker till...

EXEMPEL

```
unsigned short int _a,_b,_c,_d;
```

Evaluera: $(\_a * \_b) + (\_c * \_d)$;

Lösning: För 16 bitars multiplikation använder vi EMUL-instruktionen.

Denna förutsätter att operanderna finns i D respektive Y-registren.

```

LDD   _a
LDY   _b
EMUL          ; första parentesen evaluerad
PSHD          ; placera delresultat på stacken
LDD   _c
LDY   _d
EMUL          ; andra parentesen evaluerad
ADDD  0,SP    ; addera med första delresultatet
LEAS  2,SP    ; återställ stackpekaren
    
```

Efter instruktionssekvensen finns hela uttryckets värde i register D, stackpekaren har återställts till det värde den hade före instruktionssekvensen.

Permanenta och tillfälliga variabler

Pseudo språk:

```

char gc;

Sub_0
{
    char lc;

    lc = 5;
}
    
```

Assemblerspråk:

```

_gc:   RMB    1

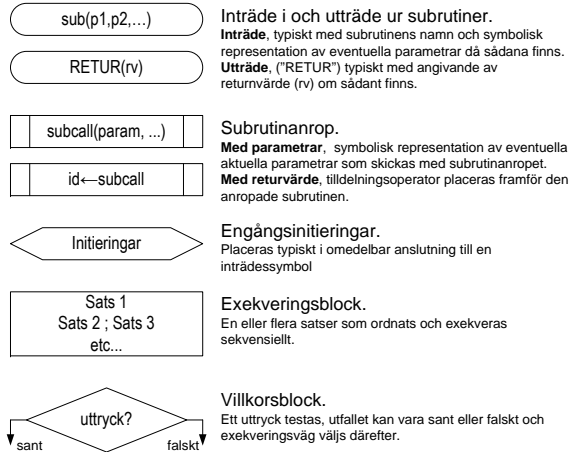
Sub_0:
    LEAS  -1,SP
    LDAB  #5
    STAB  0,SP

    LEAS  1,SP
    RTS
    
```

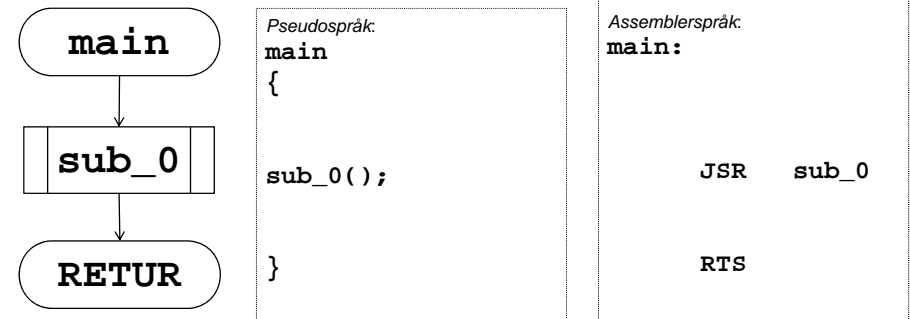
I subrutinen refereras variabeln lc som 0, SP.

Som en direkt följd är variabeln `gc` "synlig" hela tiden, i hela programmet medan variabeln `lc` endast är synlig (existerar) i subrutinen "Sub_0".

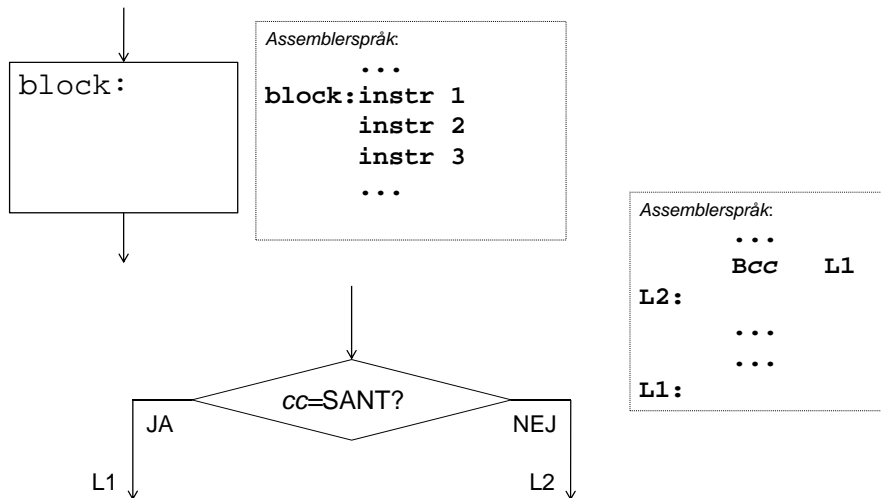
Flödesdiagram för programstrukturer

Programmering i assemblyspråk, programstrukturer

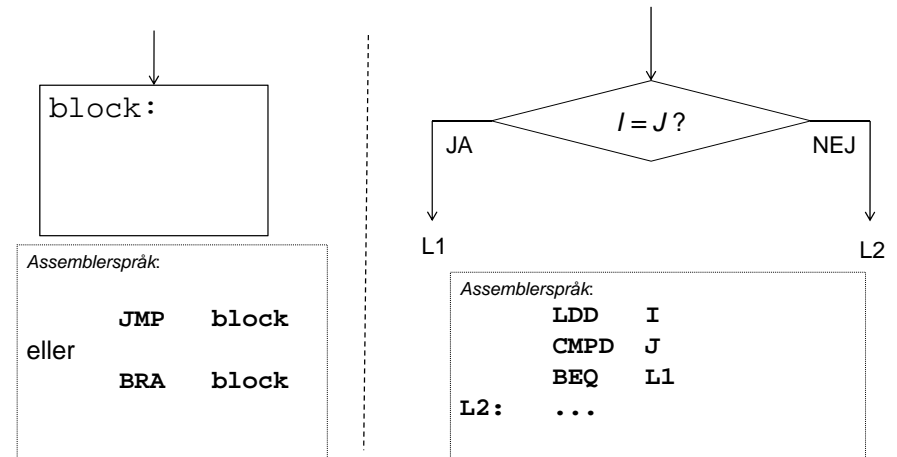

Sekvensiellt/villkorligt programflöde

Programflödeskontroll

Ovillkorlig och villkorlig programflödesändring

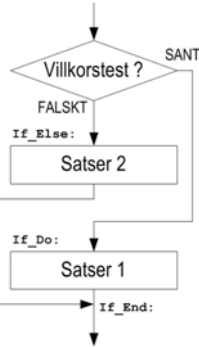

Kontrollstrukturer

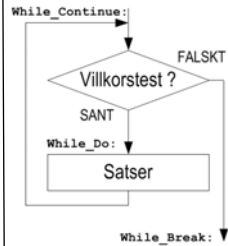
```
if( villkor )
{
  Satser
}
```


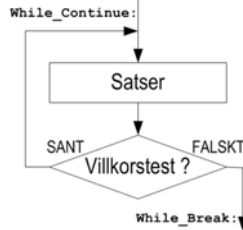
```
if( villkor ){
  Satser1
}else{
  Satser2
}
```



```
while( villkor )
{
  Satser
}
```



```
do{
  Satser
} while( villkor );
```


If (...) {...}


```
if (DipSwitch != 0)
  HexDisp = Dipswitch;
```

BNE	"Hopp" om ICKE zero	Z=0
BEQ	"Hopp" om zero	Z=1

"Rättfram" kodning:

```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
TST DipSwitch
BNE If_Do
BRA If_End

If_Do: LDAB DipSwitch
      STAB HexDisp
If_End:
```

If (...) {...}


```
if (DipSwitch != 0)
  HexDisp = Dipswitch;
```

Användning av komplementärt villkor leder till bättre kodning:

```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
TST DipSwitch
BEQ If_End
```

```
If_Do: LDAB DipSwitch
      STAB HexDisp
If_End:
```

BNE	"Hopp" om ICKE zero	Z=0
BEQ	"Hopp" om zero	Z=1

If (...) {...} else { ... }

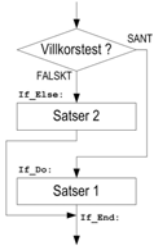
```
if (DipSwitch >= 5)
  HexDisp = 1;
else
  HexDisp = 0;
```

```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
LDAB DipSwitch
...
CMPB #5
BHS If_Do
If_Else: LDAB #0
      STAB HexDisp
      BRA If_End

If_Do: LDAB #1
      STAB HexDisp
If_End: ...
```

Jämförelser av tal utan tecken		
BHS	Villkor: R ≥ M	C=0
BLO	Villkor: R < M	C=1

If (...) {...} else { ...}


```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
LDAB DipSwitch
...
CMPB #5
BLO If_Else
LDAB #1
STAB HexDisp
BRA If_End

If_Do:
LDAB #0
STAB HexDisp

If_Else: LDAB #0
STAB HexDisp

If_End: ...
```

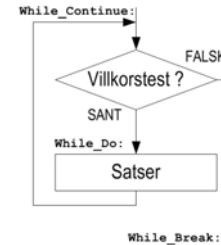
```
if (DipSwitch >= 5)
    HexDisp = 1;
else
    HexDisp = 0;
```

Jämförelser av tal utan tecken

BHS	Villkor: R≥M	C=0
BLO	Villkor: R<M	C=1

while (...) {...}

Vid kodning av "while"-iteration används det komplementära villkoret

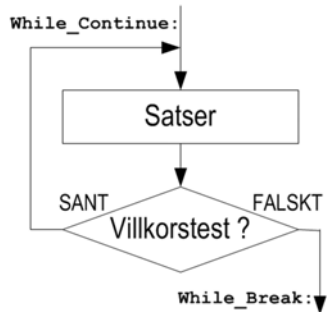
```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
While_Continue:
LDAB DipSwitch
CMPB #0
BEQ While_Break
LDAB #1
STAB HexDisp
BRA While_Continue

While_Break:
LDAB #0
STAB HexDisp
```

```
while (DipSwitch != 0)
    HexDisp = 1;
HexDisp = 0;
```

do {...} while (...)

Vid kodning av "do-while"-iteration används uttryckets villkor


```
DipSwitch EQU $600
HexDisp EQU $400
...
While_Continue:
CLR HexDisp
...
LDAB DipSwitch
CMPB #0
BNE While_Continue

While_Break:
...
```

```
do
{
    HexDisp = 0;
}while (DipSwitch != 0);
```

Sammanfattning, villkorlig programflödeskontroll

C-operator	Betydelse	Datotyp	Instruktion
==	Lika med	signed/unsigned	BEQ
!=	Skild från	signed/unsigned	BNE
<	Mindre än	signed	BLT
<=	Mindre än eller lika	signed	BLE
>	Större än	signed	BGT
>=	Större än eller lika	signed	BGE
		unsigned	BCC

Parameteröverföring till, och returvärden från subrutiner

Parametrar

- "In Line"
  - mycket ovanligt
- Via register
  - enkla datatyper, snabbt, effektivt och enkelt
- Via stacken
  - generellt

Returvärden

- Via register
  - för enkla datatyper som ryms i processorns register
- Via stacken
  - sammansatta datatyper (poster och fält)

Parameteröverföring "In Line"

EXEMPEL:

"In line" parameteröverföring, värdet 10 ska överföras till en subrutin:

```
BSR    dummyfunc
FCB    10 ← "in line parameter"
...
```

```
dummyfunc:
    LDAB [0,SP]    ; parameter->B
    LDX  0,SP     ; återhopsadress->X
    INX                    ; modifiera ..
    STX  0,SP     ; .. tillbaks till stack
    . . .
    . . .
    . . .
    RTS
```

Parameteröverföring via register

Antag att vi alltid använder register D, X (i denna ordning) för parametrar som skickas till subrutinen "Sub_0".
Då kan funktionsanropet

```
Sub_0(1a,1b);
```

översätts till:

```
LDD 1a
LDX 1b
BSR Sub_0
```

Då vi kodar subrutinen "Sub_0" vet vi (på grund av våra regler) att den första parametern finns i D, och den andra i X.

Metoden är enkel och ger bra prestanda men är begränsad i antal parametrar som kan överföras.

Tänkbar komplikation:

"Registerspill" i den anropade subrutinen?
Skapa "lokala variabler" – använd stacken för temporär lagring

```
; Sub_0(1a,1b);

Sub_0:
; parametrar finns i register,
; spara dessa på stacken (behöver registren)
    STD 2,-SP ; (Push D)
    STX 2,-SP ; (Push X)
    ---- här används registren
    ---- för andra syften
; återställ parametrar från stacken
    LDD 2,SP
    LDX 0,SP
    ---
    ---
    LEAS 4,SP ; återställ stackpekare
    RTS
```

Låt oss anta att SP har värdet 3000 vid inträdet i subrutinen

Adress	Innehåll	SP före	SP efter
3000		◀	
2FFF	D.lsb		
2FFE	D.msb		
2FFD	X.lsb		
2FFC	X.msb		◀
2FFB			

Parameteröverföring via stacken

Antag att listan av parametrar som skickas till en subrutin behandlas från höger till vänster. Då kan funktionsanropet:

```
sub_0(1a, 1b);
```

översätts till:

```
LDD 1b
PSHD ; (STD 2, -SP)
LDD 1a
PSHD
BSR Sub_0
LEAS 4, SP
```

Stackens utseende		
Innehåll	Kommentar	Adressering via SP i subrutinen
1b.lsb	Parameter 1b	4, SP
1b.msb		
1a.lsb	Parameter 1a	2, SP
1a.msb		
PC.lsb	Återhoppadress, placeras här vid BSR	0, SP
PC.msb		

```
Sub_0:
    . .
    LDD 2, SP
    ; parameter 1a till register D
    . .
    LDD 4, SP
    ; parameter 1b till register D
    . .
    LDD 6, SP
    ;parameter 1c till register D
```

Returvärden via register

Register väljs, beroende på returvärdets typ (storlek).

En regel (konvention) bestäms och följs därefter vid kodning av alla subrutiner

EXEMPEL:

Storlek	Benämning	C-typ	Register
8 bitar	byte	char	B
16 bitar	word	short int	D
32 bitar	long	long int	Y/D

Returvärden via stack

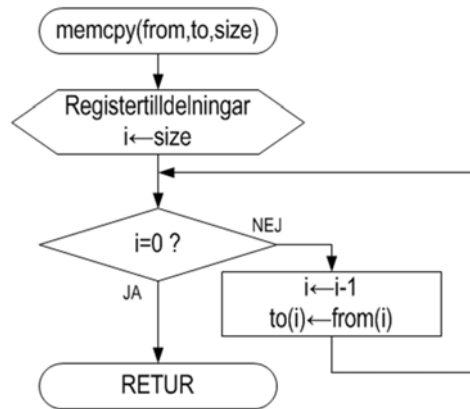
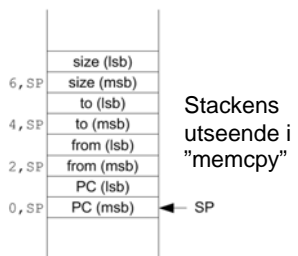
Krävs typiskt då en subrutin ska returnera en komplett post, eller ett helt fält. Detta är avsevärt mer komplicerat och det finns flera olika metoder.

Exempelvis kan den anropande subrutinen reservera utrymme på stacken och skicka en pekare till detta utrymme som en *icke synlig* parameter. gcc och xcc gör på detta vis men man måste alltid konsultera dokumentationen för den använda kompilatorn.

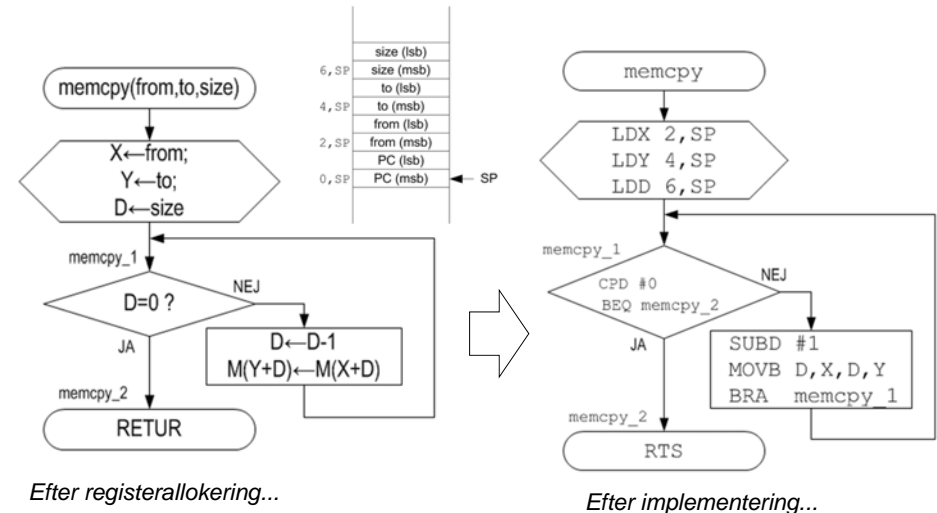
Kodningsexempel: subrutinen "memcpy(from , to, size)"

Exempel på anrop (formellt):

```
PUSH size
PUSH to
PUSH from
JSR memcpy
LEAS 6, SP
```


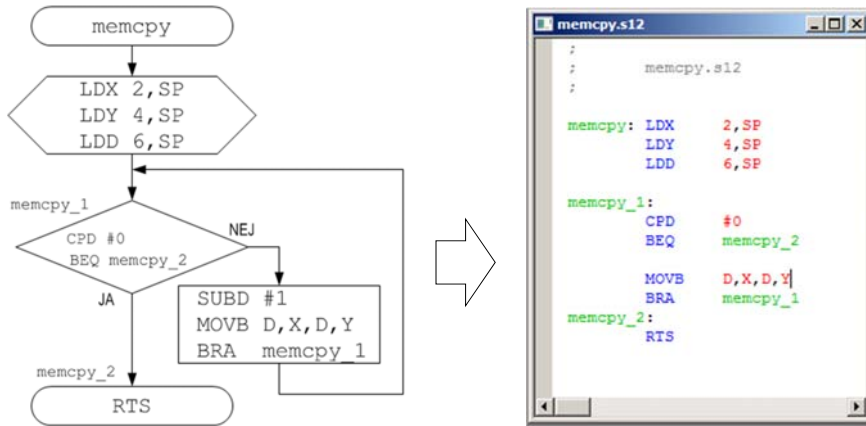
forts."memcpy(from , to, size)"

Efter registerallokering...

Efter implementering...

forts."memcpy(from , to, size)"

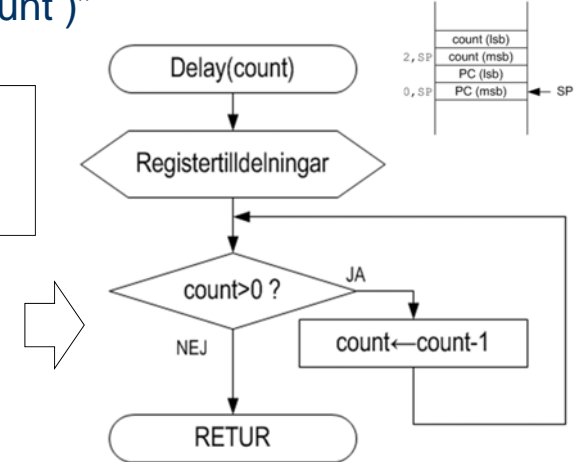
Efter linearisering...

Kodningsexempel, fördröjning:
subrutinen "Delay(count)"

```
Delay( unsigned int count )
{
    while (count > 0)
        count = count - 1;
}
```

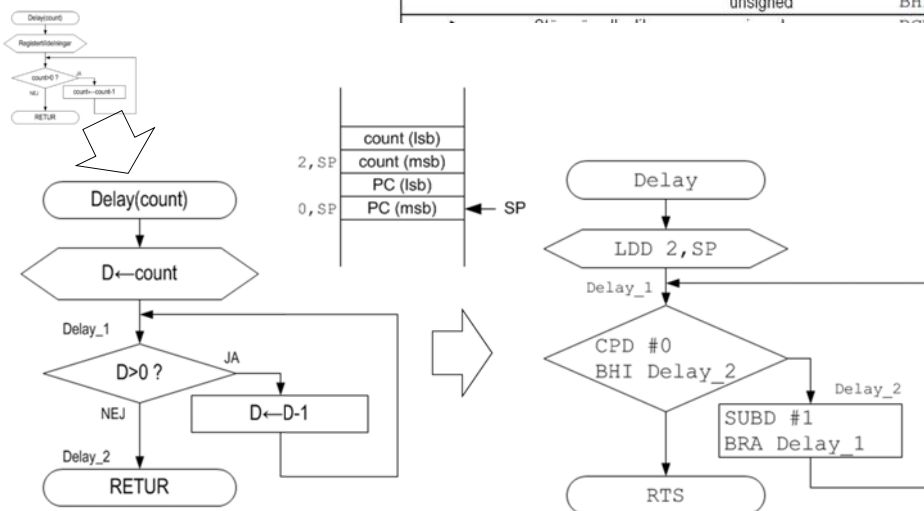
Exempel på anrop :

```
LDD #8000
PSHD
JSR Delay
LEAS 2, SP
```

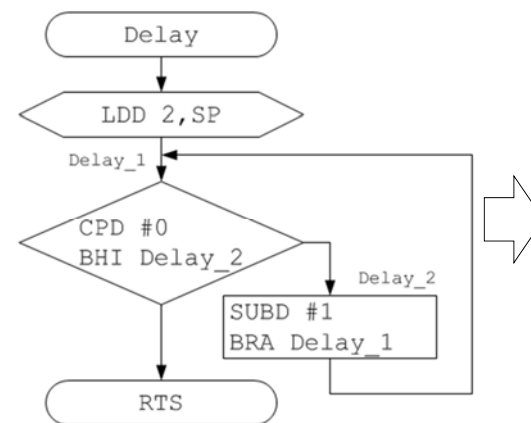

forts."Delay(count)"

>	Större än	signed	BGT
		unsigned	BHI

forts."Delay(count)"


```
Delay.s12
;
; Delay.s12
;
Delay: LDD 2, SP
Delay_1: CPD #0
        BHI Delay_2
        RTS
Delay_2: SUBD #1
        BRA Delay_1
```

ET ("execution time") statistisk analys:
Bestäm subrutinens fördröjning i realtid

```
Delay.s12
;
; Delay.s12
;
Delay: LDD 2,SP
Delay_1: CPD #0
        BHI Delay_2
        RTS
Delay_2: SUBD #1
        BRA Delay_1
```

instruktion	antal ggr.
LDD	1
CPD	count+1
BHI	count ("taken")
BHI	1 ("not taken")
SUBD	count
BRA	count
RTS	1

= LDD (1)
+ CPD (count+1)
+ BHI_T (count)
+ BHI_{NT} (1)
+ SUBD (count)
+ BRA (count)
+ RTS (1)
= ?

Antal cykler

= LDD (1)
+ CPD (count+1)
+ BHI_T (count)
+ BHI_{NT} (1)
+ SUBD (count)
+ BRA (count)
+ RTS (1)
= ?

Antalet cykler för respektive instruktion fås ur handboken

instruktion	# cykler
LDD n,SP	3
CPD #	2
SUBD #	2
BHI	3/1
RTS	5
BRA	3

Source Form	Address Mode	Object Code	HCS12	Access Detail	M68HC12
SUBD #opr16	IMM	83 11 kkk	80	OP	
SUBD opr8a	DIR	83 dd	82F	DF	
SUBD opr16a	EXT	83 hh 11	80F	DF	
SUBD opr0_xysp	IDX	A3 xb	82F	DF	
SUBD opr8_xysp	IDX1	A3 xb ff	80F	DF	
SUBD opr16_xysp	IDX2	A3 xb ee ff	82FF	DF	
SUBD [0_xysp]	[IDX]	A3 xb	818FF	DF	
SUBD [opr16_xysp]	[IDX2]	A3 xb ee ff	818FF	DF	

Source Form	Address Mode	Object Code	HCS12	Access Detail	M68HC12
BHI rel8	REL	22 zz	82F/21	DF/DF11	

Source Form	Address Mode	Object Code	HCS12	Access Detail	M68HC12
RTS	BH	3D	08FFF	DF	

= (LDD)3 (1)
+ (CPD)2 (count+1)
+ (BHI_{taken})3 (count)
+ (BHI_{nottaken})1 (1)
+ (SUBD)2 (count)
+ (BRA)3 (count)
+ (RTS)5 (1)
= 10×count+11

Subrutinens exekveringstid:
ET("Delay") = (11 + 10 × count) × cykeltid

```
Delay( unsigned int count )
{
    while (count > 0)
        count = count - 1;
}
```

Vi kan nu bestämma minimala och maximala fördröjningar vid olika klockfrekvenser (cykeltider)

Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 0) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 655361 cykler
4 MHz/250 ns.	2,75 µs	164 ms
8 MHz/125 ns.	1,375 µs	82 ms
16 MHz/62,5 ns.	687,5 ns	41 ms
25 MHz/40 ns.	440 ns	26 ms

Exempel: Bestäm 'count' för 10 ms fördröjning i ett MC12-system

Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 1) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 655361 cykler
MC12 8 MHz/125 ns.	1,375 µs	82 ms

Lösning:
10 ms = (11 + 10 × count) × 125 ns
10 = (11 + 10 × count) × 125 10⁻⁶
(10 × 10⁶) / 125 = (11 + 10 × count)
((10⁷ / 125) - 11) / 10 = count
count = 7998,9 ≈ 8000

SI-enheter:
ms = s × 10⁻³
ns = s × 10⁻⁹

Uppskatta motsvarande fördröjning i ETERM/XCC simulatör
... Tar ca 10 sekunder